

PLAATSELIJKE AANDUIDING:	Zwarteweg, 1703 RM Heerhugowaard
KADASTRALE AANDUIDING:	Sectie
DATERING:	1631
ARCHITECT:	n.v.t.
AANWIJZINGSBESLUIT DD:	2016

HISTORIE:

De Zwarteweg is een voormalig openbaar landpad met aan weerszijden een waterloop. De Zwarteweg vormde een doorgaande verbinding tussen Oterleek en de vroegere Hensbroekerweg (tegenwoordig Jan Glijnisweg).

Zeer waarschijnlijk ligt de basis van de Zwarteweg al vóór de drooglegging van de polder Heerhugowaard in 1631 op het voormalige boseiland, dat ten westen van Oterleek lag. Op een kaart uit 1990 (zie afbeelding a) is duidelijk nog de kavelstructuur van het vroegere eiland te zien. Daarop zijn de Zwarteweg en de Groeneweg te zien als basis van de ontginningsrichting van waaruit de kavels op het eiland zijn ontstaan, wat doet vermoeden dat deze paden al vóór de drooglegging van de Waardse gronden op het eiland aanwezig waren. Het is niet onlogisch om te denken dat zij na de drooglegging zijn benut om doorgetrokken te worden over het nieuwe land rondom.

De Zwarteweg is voor het eerst formeel opgetekend kort na de drooglegging van de polder Heerhugowaard op een handgetekende kaart van Metius uit 1631 (afbeelding b); deze is gebruikt is bij de verloting op 20 juni van dat jaar in het stadhuis van Alkmaar van de kort daarvoor droog gelegde kavels in de polder Heerhugowaard. (N.B. de kaart en de kopergravure zijn te zien in het Poldermuseum van Heerhugowaard en is ook afgebeeld in het boek van Marc Hameleers uit 1987 "West-Friesland in oude kaarten", pag.127).

De Zwarteweg is daarop aangegeven als oost-west gericht pad vanaf het centrum van Oterleek over het voormalige bos-eiland in oostelijke richting naar huidige Jan Glijnisweg. Het meest oostelijke deel van de Zwarteweg, -het deel nabij het dorp Oterleek-, is in 1967 verhard, tezamen met de Groeneweg (afbeelding c). Het midden- en westelijke deel van de Zwarteweg zijn daarbij onverhard landpad gebleven. Het meest westelijke deel is enige jaren geleden in particuliere handen gekomen, waarna de noordelijke waterloop van dit deel van de Zwarteweg is vergraven en de grond bij het naastgelegen perceel is getrokken. De zuidelijke waterloop is hier nog intact.

Of de Zwarteweg een kerkepad is geweest voor de inwoners van de Jan Glijnisweg richting de kerk van Oterleek, is niet met zekerheid te zeggen. De weinige bewoners van het zuidende van de Jan Glijnisweg konden zonder veel moeite óf via de Huigendijk óf via de Oterlekerweg bij de kerk van Oterleek komen. Het is onlogisch om te denken dat voor hen zomaar een weg dwars door het land aangelegd werd.

De landmeter Metius heeft voorafgaand aan de kaart van 1631 een kaart gemaakt zonder de Zwarteweg er op. Daarop was als oost-westverbinding alleen de Oterlekerweg getekend, die ook nu nog van de Jan Glijnisweg naar het noordeinde van Oterleek loopt. Vervolgens heeft Metius de "verlotingskaart" gemaakt met daarop wel de Zwarteweg opgetekend. Hij heeft ongetwijfeld opdracht gehad van het polderbestuur om deze aanpassing uit te voeren, dus daar moet een zwaarwegende reden voor zijn geweest.

Op de oude kavelkaart zijn de contouren van het voormalige druipland "Het bos van Oterleek" goed te zien. De gronden van het eiland deden niet in de verloting mee, omdat zij in eigendom waren van de Oterlekers. De veronderstelling is, dat deze met alleen de Oterlekerweg niet goed bij hun weilanden op het voormalige druipland konden komen en van het polderbestuur van Heerhugowaard hebben geëist, dat zij een toegangspad kregen naar hun eigendom. De Zwarteweg is daarom zeer waarschijnlijk een functioneel pad geweest om de boeren van Oterleek toegang te geven tot hun landerijen in de polder Heerhugowaard (niet gepubliceerde informatie van Henk Komen).

Het nog zichtbare en oorspronkelijke gedeelte van het onverharde landpad (afbeelding d) wordt, samen met de aan weerszijden gelegen waterlopen, voorgedragen voor de status van gemeentelijk monument. Om de samenhang van dit stuk historisch landschap inzichtelijk te houden is het belangrijk

om de nog aanwezige, aangrenzende water- en landstructuren via een dubbelbestemming Cultuurhistorische Waarden in het bestemmingsplan veilig te stellen. Het betreft de verharde, oostelijk wegstructuur van de Zwarteweg (richting Oterleek) met de wederzijdse waterstructuren daarnaast, de nog resterende waterstructuur van het westelijk deel van de (voormalige) Zwarteweg en de wegstructuur van de Groeneweg met wederzijdse waterstructuren.

OMSCHRIJVING:

Inleiding: Het onverharde gedeelte van de Zwarteweg loopt vanaf de knik in de Groeneweg in westelijke richting. Na circa 250 meter eindigt het voormalige pad op een (recentelijk gegraven) watergang. Deze dwarse watergang markeert de overgang van het vroegere eiland naar de in 1631 nieuw ingepolderde gronden van de polder Heerhugowaard.

Het onverharde pad profileert zich als een circa 10 meter breed dijkje begroeid met gras met aan beide zijden een waterloop. Het pad is enigszins hoger gelegen ten opzichte van het omringende landschap.

WAARDERING:

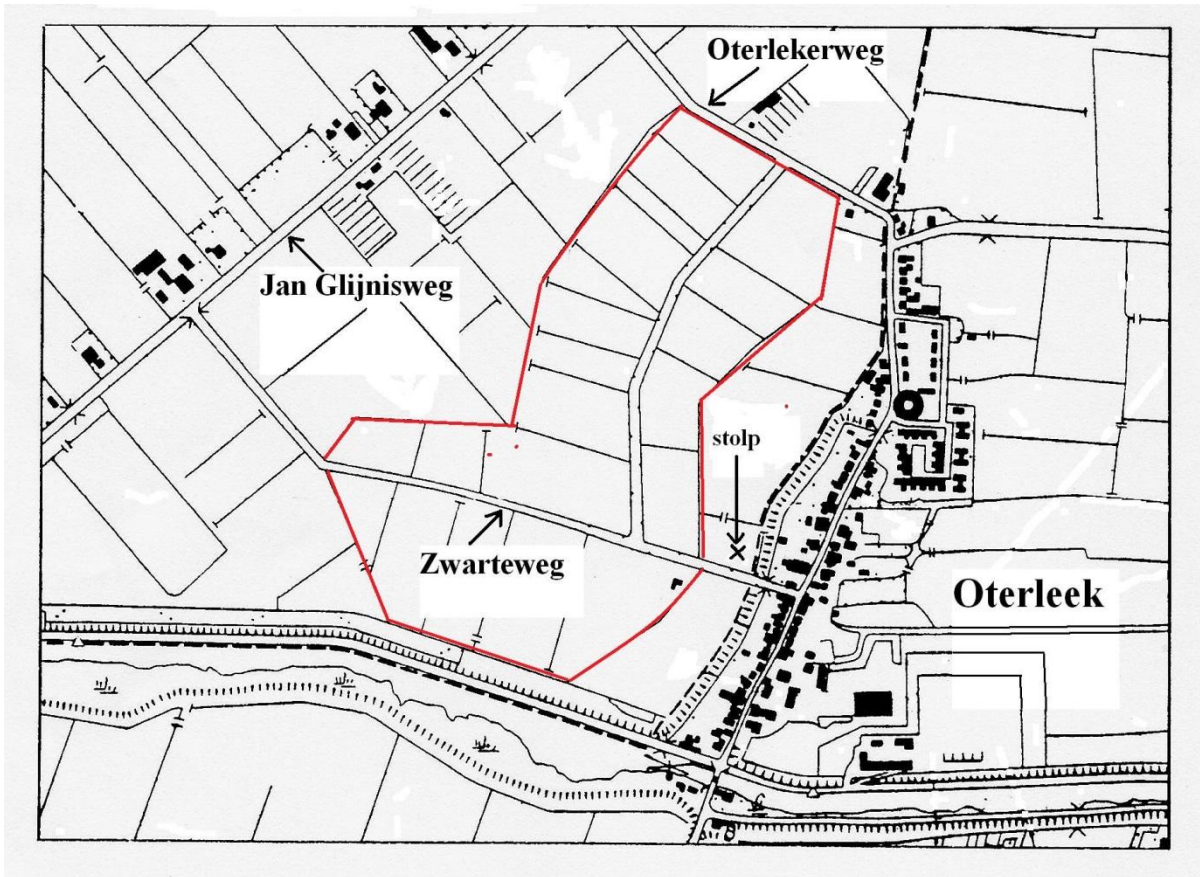
Het resterende onverharde gedeelte van de Zwarteweg, inclusief de wederzijdse waterlopen, is van algemeen belang vanuit cultuurhistorisch, historisch en historisch-geografisch oogpunt als concreet overblijfsel van een historisch landpad uit tenminste 1631. Zeer waarschijnlijk is de basis voor het pad zelfs al gelegd vóór de drooglegging van de polder Heerhugowaard op het voormalige bouseiland te westen van Oterleek. Dit stukje Zwarteweg heeft een grote historische waarde in relatie tot de geschiedenis van de vroegere driuplanden van Heerhugowaard en de drooglegging van de polder in 1631.

Auteur: Anita van Breugel

Datum beschrijving: 11 augustus 2016

BRONNEN:

Henk Komen, schriftelijke, ongepubliceerde informatie februari 2016

Afbeelding a: Structuur van het voormalige bouseiland op kaart van 1990

Afbeelding b: Op de kaart van Metius (1631) is de structuur van de Zwarteweg aangegeven.

Afbeelding c: De overgang tussen verhard en onverhard deel van de Zwarteweg.

Afbeelding d: De bescherming van de Zwarteweg betreft het onverharde smalle stuk land tussen de pijlen.